

NGHỀ NUÔI TRAI NGỌC Ở VÙNG DUYÊN HẢI

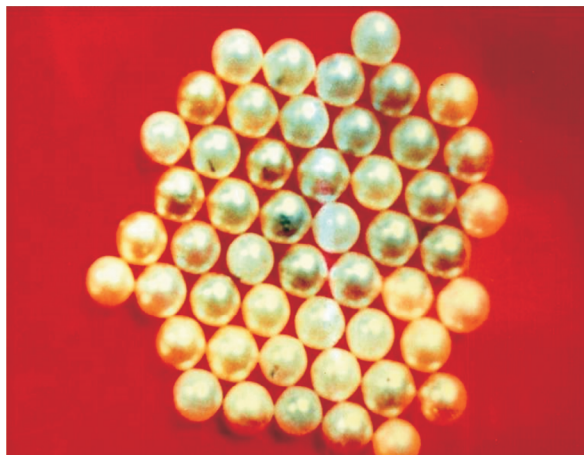
NGUYỄN TUẤN

Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Bình Định

Tại vùng biển một số tỉnh duyên hải miền Trung, khoảng 10 năm trở lại đây xuất hiện giống trai ngọc có tên khoa học là *Pteria martensi* và *Pteria margaritifera*, trai ngọc được phân bố tự nhiên với số lượng tương đối lớn. Nguồn trai tự nhiên ở đây có thể cung cấp cho các nhà đầu tư đến 90% nguyên liệu. Sản phẩm ngọc trai ở Quy Nhơn, Bình Định có thể xuất khẩu sang thị trường các nước như Trung Quốc, Nhật Bản, EU... Tỉnh Bình Định trước đây đã có quy hoạch nuôi trai ngọc tại vùng biển thuộc thôn Hải Giang, xã Nhơn Hải, TP. Quy Nhơn với diện tích khu vực thực hiện dự án rộng từ 50-70ha (mặt nước biển), là nơi kín gió, có độ sâu vừa phải, đáy phẳng, thuận lợi cho các phương tiện đi lại trong quá trình nuôi cấy ngọc trai, có nguồn nước ngọt cung cấp cho việc thực hiện các dự án nuôi cấy trai ngọc.

Nhìn chung các yếu tố môi trường nước biển tại đây không có sự biến động lớn. Độ mặn đo được 34-35‰; độ sâu từ 5-7m; độ trong suốt của nước nhìn sâu 6m; dưới đáy là các rạn đá và san hô; Bình Định đã mời gọi các đối tác đầu tư cơ sở nuôi trai nguyên liệu và nuôi trai cấy ngọc với qui mô 3 triệu con trai nguyên liệu/năm. Sản lượng ngọc trai thu được khoảng 600.000 viên/năm. Ngọc trai nuôi những năm vừa qua có độ sáng, bóng, chất lượng tốt, đủ tiêu chuẩn xuất khẩu.

Nuôi trai ngọc là một nghề khá phổ biến ở các nước châu Á... Các chuyên gia ngành thủy sản cho biết, tại Trung Quốc hằng năm sản xuất bình quân khoảng 75 tấn ngọc trai, tạo công ăn việc làm cho hàng vạn người lao động. Theo các chuyên gia đồ trang sức thì ngọc trai ở khu vực châu Á được xem là “nữ hoàng” của tất cả các loại ngọc trai trên thế giới. Kích thước viên ngọc có thể lên đến 22mm. Thông thường ngọc trai ở đảo Hải Nam chất lượng tốt được sản xuất

Sản phẩm ngọc trai lớn

Ảnh: T.N

từ giống trai *Pinetada*. Đây là loại trai ngọc không lồ phải mất gần 3 năm mới tạo được ngọc hoàn chỉnh. Điều lý thú là viên ngọc trai loại này đều có hình dáng khác nhau, tạo ra những nét độc đáo riêng để kích thích người mua. Năm 2006 người ta đã bán đấu giá một chuỗi hạt ngọc trai với giá 2,25 triệu USD. Tại Hồng Kông có một chuỗi hạt ngọc trai 39 viên, đường kính từ 12mm đến 16,5mm được rao bán với giá 64.000 USD. Riêng ngọc trai đen có thể lên đến 100.000 USD một chuỗi.

Ở Việt Nam, thiên nhiên ưu đãi một chiều dài bờ biển hàng ngàn kilômét với nhiều vùng sinh thái phù hợp cho nghề nuôi trai lấy ngọc phát triển. Theo kết quả nghiên cứu của một số đề tài khoa học những năm gần đây, các nhà khoa học đã xác định nhiều giống trai ngọc quý đang sinh trưởng khá phổ biến ở một số vùng bờ biển từ tỉnh Quảng Ninh đến tận vùng sông nước Kiên Giang, miền Tây Nam Bộ.

Giống trai ngọc có tên khoa học là *Pieria* (*Pinetada*) *Martensii* Dunker xuất hiện khá nhiều ở các vùng biển thuộc Hải Phòng, Quảng

Ninh, Thanh Hóa, Bình Định, Bình Thuận, Vũng Tàu - Côn Đảo... Các tỉnh duyên hải miền Trung, nghề nuôi trai ngọc bắt đầu manh nha phát triển vào những năm cuối thế kỷ XX. Tuy vậy đến nay cũng chỉ có vài chục cơ sở nuôi ngọc lấy trai quy mô nhỏ và vừa như: Cơ sở của Công ty dịch vụ nuôi trồng thủy sản Nha Trang - Khánh Hòa; cơ sở nuôi ngọc trai tại Vũng Rô (Phú Yên) và một số cơ sở 100% vốn đầu tư của nước ngoài đang nuôi trai cấy ngọc nằm rải rác ở vùng biển miền Trung. Trong đó một số công ty nuôi trai ngọc khá quy mô đang hoạt động ở nước ta như: Vina Pearl; HaLong Pearl; hoặc PhuQuoc Pearl...

Ngư dân Bình Định từ lâu đã phát hiện ở ven biển Quy Nhơn - khu vực bán đảo Phương Mai - Nhơn Hội đang có một số loài trai ngọc sinh sống. Sự tồn tại này hầu như chưa được sự chú ý đặc biệt nào của người dân cũng như các nhà khoa học. Loại trai có khả năng làm ngọc ở đây nhiều năm phải sống “ẩn tích” cùng với các sinh vật ít giá trị khác dưới vùng nước san hô ven bờ. Đề tài thử nghiệm nuôi giống trai ngọc tại vùng biển Quy Nhơn đã được Trung tâm Khuyến ngư Bình Định tiến hành thực hiện tại biển Hải Giang thuộc bán đảo Nhơn Hải, TP. Quy Nhơn trong nhiều năm trước. Sau khi tiến hành điều tra các điều kiện môi trường biển tại khu vực nói trên, xác định các loại trai biển đã tồn tại, sinh trưởng. Nhóm nghiên cứu đã thuê ngư dân khai thác được 16.000 con, chủ yếu là trai giống nguyên liệu tại chỗ. Sau khi triển khai thành công nuôi trai cấy ngọc trong thời gian từ 4 đến 5 tháng, nhóm nghiên cứu đã thu hoạch được hàng trăm viên ngọc trai thành phẩm. Kết quả khả quan này đã mở ra hướng phát triển nghề nuôi trai lấy ngọc cho nhiều ngư dân trong tỉnh.

Các chuyên gia cho biết: Nuôi trai lấy ngọc phụ thuộc vào nhiều yếu tố, trong đó quan trọng nhất vẫn là môi trường, độ mặn của nước biển phải phù hợp với chu kỳ sinh trưởng và tạo ngọc cho giống trai đang nuôi. Trai ngọc sau một năm tăng trưởng 24mm về kích thước và nặng khoảng 16 gam. Theo tiêu chuẩn quốc tế, trai đến thời kỳ lấy ngọc phải đạt từ 5,5cm trở lên và

nặng trên 20 gam. Ở vùng biển Quy Nhơn trai nuôi trên 1 năm là có thể khai thác được ngọc. Số trai ngọc có tỷ lệ sống rất cao, khoảng 48 - 75%. Trong đó tỷ lệ tạo ngọc đạt từ 23,2 - 31%. Ngọc trai Quy Nhơn có màu ánh bạc và ánh vàng. Đây là 2 loại màu được thị trường thế giới ưa chuộng nhất hiện nay. Theo ông Kichinosuke Hiraga chuyên gia người Nhật Bản - Giám đốc Công ty ngọc trai Vạn Ninh, tỉnh Khánh Hòa thì màu sắc của ngọc trai Bình Định đạt tiêu chuẩn quốc tế.

Tại Khánh Hòa, trong khuôn khổ hợp tác giữa Viện Nghiên cứu nuôi trồng thủy sản III và Trường Đại học Sunshine Coast (Úc), Giáo sư Paul Southgate và Tiến sĩ Pranesh Kishore đã chuyển giao công nghệ nuôi cấy loài trai ngọc nữ. Giáo sư Paul Southgate cho biết, mô hình nuôi cấy ngọc trai đang triển khai rất thành công ở bên Úc và Fiji, mỗi năm chuỗi giá trị mô hình đem lại lợi nhuận trên 10 triệu USD. Mô hình này cũng khá tương đồng với việc nuôi hàu, vốn đang được người dân áp dụng phổ biến, nên người nuôi cũng không phải gặp nhiều khó khăn khi áp dụng mô hình mới. Đây là tiền đề rất quan trọng để các nhà khoa học nghiên cứu tìm hiểu các vùng biển của tỉnh phù hợp để có thể mở ra một ngành nghề sản xuất hết sức hứa hẹn.

Hiện nay những hiểu biết về các quy trình sản xuất nhân giống trai ngọc ở Việt Nam còn ít được phổ biến rộng rãi. Các chính sách ưu đãi và hỗ trợ, khuyến khích cho các công trình dạng này cũng chưa được nhà nước quan tâm nhiều. Đề nghề nuôi trai phát triển ở các vùng ven biển, nhà nước cần phải có chính sách ưu đãi về thuế cũng như các chính sách khác cho ngư dân nhằm phát huy tiềm năng sẵn có, phục vụ cho sự nghiệp xóa đói giảm nghèo. Triển vọng ở vùng duyên hải nước ta hiện nay còn có thể phát triển thêm nhiều điểm nuôi trai cấy ngọc. Vùng được đánh giá có tiềm năng nuôi trai ngọc như miền Trung từ Quảng Nam, Quảng Ngãi, Quy Nhơn, Khánh Hòa, Bình Thuận... Ở Nam Bộ thì có bờ biển Phú Quốc (Kiên Giang) với chiều dài hàng ngàn kilomet, nhiều nơi vẫn còn là “tiềm năng” đang chờ đợi nghề nuôi trai ngọc ■